

VYRIAUSIOJI TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJA

SPRENDIMAS DĖL REGINOS KERNAGIENĖS SKUNDO

2024 m. rugpjūčio 7 d. Nr. IGN-17
Vilnius

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (toliau – VTEK): pirmininkas Gediminas Sakalauskas, nariai Virginija Aleksejūnė, Tomas Blinstrubis 2024 m. liepos 31 d. posėdyje, dalyvaujant Reginos Kernagienės (toliau – ir Asmuo, dėl kurio veikos priimtas sprendimas, Pareiškėjas) atstovui Raimondui Simonavičiui, išnagrinėjo Reginos Kernagienės skundą (toliau – ir Skundas) dėl Klaipėdos rajono savivaldybės (toliau – ir Savivaldybė) tarybos (toliau – ir Taryba) Etikos komisijos (toliau – ir Komisija, Atsakovas) 2024 m. gegužės 22 d. sprendimo Nr. EK-1 „Dėl Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos narės Reginos Kernagienės“ (toliau – ir Sprendimas, skundžiamas Sprendimas) ir prašymą VTEK panaikinti Sprendimą, kuriame Komisija nusprendė konstatuoti, kad tarybos narė Regina Kernagienė pažeidė Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso (toliau – Kodeksas) 4 straipsnio 2 punkto (teisingumo) ir 5 punkto (padorumo) principus bei rekomenduoti jai „Facebook“ asmeninėje paskyroje, kurioje skelbta apklausa, viešai atsiprašyti Moterų medžiotojų klubo (toliau – MMK) per 5 dienas nuo Komisijos sprendimo gavimo.

VTEK n u s t a t ė:

I. Skundžiamo Sprendimo pagrindas ir dalykas

1. 2024-04-24 MMK elektroniniu paštu Atsakovui pateikė pranešimą, kuriame nurodė, jog Savivaldybės tarybos narė R. Kernagienė 2024-04-19 savo socialinio tinklo „Facebook“ asmeninėje paskyroje pateikė apklausą „Klausimas fb draugams apie moterį medžiotoją – laukinių žvėrių žudikę!!!“, kurioje buvo klausama: „Jūs UŽ ar PRIEŠ tokią moters laisvalaikio praleidimo formą?“, taip pat nurodytas teiginys „moteris medžiotoja – žvėrelių (stirnų, kiškių, briedžių, elnių... žudikė... už ar prieš)?!!!“. Pareiškėja pranešime teigė, kad tokia Savivaldybės tarybos narės apklausa sulaukė daug įvairių komentarų ir pasisakymų, todėl MMK nori išreikšti pasipiktinimą ir priima tokį R. Kernagienės pasisakymą kaip įžeidimą, asmenų garbės ir orumo žeminimą, nes tokiu savo elgesiu Tarybos narė kurstė neapykantą moterų medžiotojų atžvilgiu. Be kita ko, MMK nurodė, kad tai yra nurodymas tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuoti asmenį (šiuo atveju – moterį) lyties pagrindu, ir paprašė įvertinti Savivaldybės tarybos narės R. Kernagienės veiksmus visuomenės informavimo priemonėse pažeidžiant asmens garbę ir orumą, neapykantos skatinimą, kitaip tariant, įvertinti, ar šia apklausa nebuvo pažeistos Kodekso nuostatos. Pranešimą pasirašė MMK prezidentė Lina Baužė.

2. 2024-05-03 Komisija, vadovaudamasi Savivaldybės tarybos etikos komisijos veiklos nuostatu, patvirtintu Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos 2023-05-30 sprendimu Nr. T11-177 „Dėl Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos etikos komisijos sudarymo ir jos veiklos nuostatų patvirtinimo“ (toliau – Nuostatai), 8.1 ir 10 punktais ir atsižvelgdama į MMK 2024-04-24 kreipimąsi, bendru sutarimu, dalyvaujant 8 šios Komisijos nariams, posėdyje nutarė pradėti tyrimą

dėl Savivaldybės tarybos narės R. Kernagienės elgesio, t. y. 2024-04-19 pasisakymo socialiniame tinkle „Facebook“, galimai pažeidžiančio Kodekso 4 straipsnio 2 ir 5 punktuose įvardytus teisingumo ir padomumo principus, kuriais viešajame gyvenime vadovaujasi valstybės politikas.

3. 2024-05-06 Savivaldybės tarybos narei R. Kernagienei elektroniniu paštu r.kernagiene@gmail.com buvo siųstas pranešimas Nr. Eks-18 (1.44 E) „Pranešimas dėl pradėto tyrimo“. Asmuo, dėl kurio veikos priimtas sprendimas, Komisijos buvo informuotas apie pradėtą tyrimą pateikiant 2024-04-24 MMK pranešimo kopiją. Savo pranešime Komisija nurodė, kad vadovaudamasi Nuostatų 8.1 ir 10 punktų nuostatomis ir atsižvelgdama į MMK 2024-04-24 kreipimąsi „Dėl Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos narės Reginos Kernagienės apklausos socialiniame tinkle „Facebook“ nutarė pradėti tyrimą dėl Savivaldybės tarybos narės R. Kernagienės elgesio, galimai pažeidžiančio Kodekso 4 straipsnio 2 ir 5 punktuose numatytus teisingumo ir padomumo principus bei „pacituotos minėtų Kodekso straipsnių dispozicijos“. Taip pat asmens, dėl kurio veikos priimtas sprendimas, paprašyta iki 2024-05-17 pateikti rašytinį paaiškinimą dėl MMK 2024-04-24 pranešime nurodytų aplinkybių, nurodytos R. Kernagienės kaip tiriamojos asmens teisės.

4. 2024-05-13 R. Kernagienė Komisijai pateikė paaiškinimą, kuriame nurodė, kad pasisakymu nieko nenorėjo įžeisti ir supratusi, kad tai visgi nekorektiška kitų atžvilgiu bei galimai gali žėisti kitų asmenų įsitikinimus, nuoširdžiai apgailestavo dėl savo įrašo ir nurodė, jog šį savo „Facebook“ įrašą iškart pašalinusi.

5. 2024-05-14 Savivaldybės tarybos narei R. Kernagienei elektroniniu paštu r.kernagiene@gmail.com buvo išsiųstas raštas Nr. EKs-20 (1.44 E) „Pranešimas dėl komisijos posėdžio“, kuriuo Atsakovas tiriamąją R. Kernagienę informavo, jog 2024-05-17 09.00 val. savivaldybės posėdžių salėje planuojamas Komisijos posėdis, kurio metu bus nagrinėjamas su ja susijęs klausimas.

6. 2024-05-17 vykusio Komisijos posėdžio metu, dalyvaujant 6 Komisijos nariams, bendru sutarimu buvo nutarta tyrimą dėl Savivaldybės tarybos narės R. Kernagienės elgesio baigti ir priimti Sprendimą.

7. 2024-05-22 buvo priimtas Komisijos sprendimas Nr. EK-1 „Dėl Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos narės Reginos Kernagienės“. Skundžiamo Komisijos Sprendimo dalyje „Nustatytos faktinės aplinkybės“ nurodoma, kad:

7.1. Komisija, vykdydama Savivaldybės tarybos narių veiklos atitikties teisės aktų, reglamentuojančių savivaldybės tarybos narių veiklą ir elgesį, nuostatomis, nustatė, kad Savivaldybės tarybos narė R. Kernagienė, paskelbdama apklausą „apie moterį medžiotąją – laukinių žvėrių žudikę“ ir klausdama „UŽ ar PRIEŠ tokią moters laisvalaikio praleidimo formą“, „moteris medžiotą žvėrelių (stirnų, kiškių, briedžių, elnių... žudikė... už ar prieš)?!!!“ „Facebook“ paskyroje, tokiais veiksmais galimai pažeidė Kodekso teisingumo „<...> vienodai tarnauja visiems žmonėms nepaisydamas jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, išsilavinimo, religinių įsitikinimų, politinių pažiūrų, amžiaus ar kitų skirtumų <...>“ ir padomumo „<...> elgiasi deramai pagal einamas pareigas, vengia situacijų, kai politiko elgesys kenktų jo ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, reputacijai ir autoritetui, vengia nesąžiningų pranašumo siekimo būdų, gautą oficialią informaciją naudoja tik pareigoms atlikti ir nesipelno iš jos <...>“ principus;

7.2. 2024-05-06 R. Kernagienei išsiųstas pranešimas Nr. Eks-18 (1.44 E) „Pranešimas dėl pradėto tyrimo“, o 2024-05-13 gautas jos pasiaiškinimas, kuriame teigiama, jog R. Kernagienė savo pasisakymu nieko nenorėjo įžeisti ir supratusi, kad tai visgi nekorektiška kitų atžvilgiu bei galimai gali žėisti kitų asmenų įsitikinimus, šį savo „Facebook“ įrašą iškart pašalinusi.

8. Skundžiamo Komisijos Sprendimo dalyse „Etikos komisija konstatuoja“ ir „Nusprendė“ nurodoma:

8.1. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnis skelbia: įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs (1 dalis); žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu (2 d.);

8.2. Pagal Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo (toliau – LGĮ) 2 straipsnio 5 dalį, netiesioginė diskriminacija – veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar taikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent ši veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis; 10 dalį – nurodymas diskriminuoti asmenį lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu laikomas diskriminacija;

8.3. Kodekso 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės politikas viešajame gyvenime vadovaujasi šiais elgesio principais: 2) teisingumas – vienodai tarnauja visiems žmonėms nepaisydamas jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, išsilavinimo, religinių įsitikinimų, politinių pažiūrų, amžiaus ar kitų skirtumų; 5) padorumas – elgiasi deramai pagal einamas pareigas, vengia situacijų, kai politiko elgesys kenktų jo ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, reputacijai ir autoritetui, vengia nesąžiningų pranašumo siekimo būdų, gautą oficialią informaciją naudoja tik pareigoms atlikti ir nesipelno iš jos;

8.4. Tarybos narė R. Kernagienė, socialiniame tinkle „Facebook“ atlikdama apklausą, kaip vertinama viena lytis – moterys, pažeidė Kodekse įtvirtintus valstybės politiko elgesio viešame gyvenime principus, nes, pasak Atsakovo, klausimo formuluotė dėl vienos lyties (moters) laisvalaikio praleidimo formos – medžioklės, kai ji laikoma žudike, rodo išankstinį neigiamą nusistatymą, kad moteriai gali būti nepriimtina užsiimti medžiokle, netiesiogiai pripažįstant, kad vyrų užsiėmimas medžiokle yra normali, natūrali veikla. Medžioklė laikoma žvėrelių žudymu, kai medžioja moterys, o dėl vyrų medžiotojų veiklos vertinimo klausimas nekliamas. Tai reiškia, kad medžioklė kaip veikla, užsiėmimas ar laisvalaikio praleidimo forma vertinama tada, kai ja užsiima moterys. Pasak Atsakovo, tuo parodoma, kad vienai lyčiai natūralu, normalu užsiimti teisėta veikla, o kita lytis dėl tokios pačios veiklos yra vertinama neigiamai, daroma apklausa, koks visuomenės požiūris būtų į moteris medžiotojas, lyg veikla galėtų būti priimtina arba ne pagal tai, kokia lytis ją vykdo, ir, atitinkamai, neigiamai galėtų būti vertinama tik viena lytis;

8.5. R. Kernagienė, būdama savivaldos teisę įgyvendinančios institucijos Savivaldybės tarybos narė, „Facebook“ paskyroje atlikdama apklausą, kaip vertinti vieną lytį (moteris) dėl jų užsiėmimo, galėjo sudaryti nuomonę, kad Klaipėdos rajono savivaldos teisę įgyvendinanti institucija rūšiuoja ir diskriminuoja asmenis dėl lyties, – vienai lyčiai ta pati veikla yra normali ir priimtina, o kita lytis, užsiimanti tuo pačiu, gali būti vertinama skirtingai;

8.6. Tarybos narės Reginos Kernagienės įvykdytas Kodekso pažeidimas įrodytas MMK kreipimusi, „Facebook“ paskyros ekrano kopija, jos pačios pasiaiškinimu;

8.7. Atsakovas, atsižvelgdamas į išdėstytas aplinkybes, konstatavo, kad tarybos narė R. Kernagienė pažeidė Kodekso principus, diskriminavo asmenis dėl lyties, taip kompromituodama Savivaldybės tarybą kaip savivaldos teisę įgyvendinančią instituciją, ir vadovaudamasi Nuostatų 33.2, 33.3, 33.4 papunkčiais, 34 ir 36 punktais, nusprendė:

- Savivaldybės tarybos narė R. Kernagienė, pateikdama apklausą apie „moterį medžiotoją – laukinių žvėrių žudikę“ ir klausdama „UŽ ar PRIEŠ tokią moters laisvalaikio praleidimo formą“, „moteris medžiotoja žvėrelių (stirnių, kiškių, briedžių, elnių... žudikė... už ar prieš)?“, 2024-04-19 savo socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje diskriminuodama asmenis dėl lyties, taip kompromituodama Savivaldybės tarybą, kaip savivaldos teisę įgyvendinančią instituciją, pažeidė Kodekso 4 straipsnio 2 punkto teisingumo – „vienodai tarnauja visiems žmonėms nepaisydamas jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, išsilavinimo, religinių įsitikinimų, politinių pažiūrų, amžiaus ar kitų skirtumų“ ir 4 straipsnio 5 punkto padorumo – „elgiasi deramai pagal einamas pareigas, vengia situacijų, kai politiko elgesys kenktų jo ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, reputacijai ir autoritetui, vengia nesąžiningų pranašumo siekimo būdų, gautą oficialią

informaciją naudoja tik pareigoms atlikti ir nesipelno iš jos“ principus;

- rekomendavo R. Kernagienei asmeninėje „Facebook“ paskyroje, kurioje buvo skelbta apklausa, viešai atsiprašyti MMK per 5 dienas nuo Komisijos sprendimo gavimo.

9. 2024-06-13 R. Kernagienė pateikė VTEK Skundą dėl Komisijos Sprendimo.

II. Asmens, dėl kurio veikos priimtas Sprendimas, skundas ir jo motyvai

10. Asmuo, dėl kurio veikos priimtas sprendimas, savo Skunde prašo panaikinti Komisijos Sprendimą, kuriame Komisija nusprendė konstatuoti, kad Tarybos narė R. Kernagienė pažeidė Kodekso 4 straipsnio 2 punkto – teisingumo ir 5 punkto – padorumo principus bei nusprendė jai rekomenduoti asmeninėje „Facebook“ paskyroje, kurioje skelbta apklausa, viešai atsiprašyti MMK per 5 dienas nuo Komisijos sprendimo gavimo.

11. Asmuo, dėl kurio veikos priimtas sprendimas, savo reikalavimus grindžia šiais motyvais:

Dėl valstybės politiko viešo nuo privataus gyvenimo atribojimo bei nepagrįsto tyrimo pradėjimo

11.1. Pareiškėja teigia, kad ne tarnybos metu (laisvu nuo tarnybos laiku), ne kaip Tarybos narės, o savo asmeninėje „Facebook“ paskyroje, atliko neviešą apklausą, kuri matoma tik jos „Facebook“ asmeninės paskyros draugams, dėl moterų laisvalaikio praleidimo formos – medžioklės, kuri niekaip nesusijusi su MMK teiginiais apie Kodekse nurodytų principų pažeidimą.

11.2. Kodekso 4 straipsnyje įtvirtinti valstybės politikų elgesio principai: teisingumas – vienodai tarnauja visiems žmonėms nepaisydamas jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, išsilavinimo, religinių įsitikinimų, politinių pažiūrų, amžiaus ar kitų skirtumų (2 punktas).

11.3. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso 4 straipsnio 5 punktu, padorumas – elgiasi deramai pagal einamas pareigas, vengia situacijų, kai politiko elgesys kenktų jo ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, reputacijai ir autoritetui, vengia nesąžiningų pranašumo siekimo būdų, gautą oficialią informaciją naudoja tik pareigoms atlikti ir nesipelno iš jos;

11.4. Pasak Pareiškėjos, nėra pagrindo teigti, kad ji esą pažeidė Kodekso 4 straipsnyje nurodytus principus, nes MMK skunde nurodyti faktai, aplinkybės įvyko arba susiję su jos, kaip privačiame politiko ūkyje, vykdyta veikla. Šio ginčo atveju MMK ir Komisija painioja tarybos nario privatų gyvenimą su valstybės politiko viešuoju gyvenimu ir (ar) pareigomis.

11.5. Pažymėtina, kad Kodekso 2 straipsnio 8 dalyje aiškiai nurodyta, jog viešasis gyvenimas – tai valstybės politiko politinė veikla, taip pat valstybės politiko elgesys, nesusijęs su jo privačiu gyvenimu. Privatus gyvenimas – tai valstybės politiko asmeninis, šeimos ir namų gyvenimas, intymus gyvenimas, taip pat veikla, nesusijusi su valstybės politiko pareigomis, politine veikla ar institucija, kurioje jis eina pareigas (Kodekso 2 straipsnio 4 dalis). Viešieji interesai Kodekse apibrėžiami kaip visuomenės suinteresuotumas, kad politikas viešajame gyvenime elgtųsi vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucija (toliau – ir Konstitucija) ir teise, priimtų sprendimus tik valstybės, savivaldybės ir visuomenės labui (Kodekso 2 straipsnio 7 dalis).

11.6. Kodekse įtvirtinti reikalavimai (elgesio principai) taikomi tais atvejais, kai yra vertinamas politiko elgesys viešajame gyvenime, ir atvirkščiai – Kodekso nuostatos netaikytinos vertinant tokio asmens privatų gyvenimą. Taigi Komisija, gavusi skundą dėl politiko elgesio, prieš pradėdama atitinkamą tyrimą pirmiausia turi įvertinti, ar skundžiamos aplinkybės yra susijusios su viešuoju politiko gyvenimu, o nustačiusi, kad skundžiamas asmuo elgėsi jo privačiame gyvenime, turėtų priimti motyvuotą sprendimą tyrimo nepradėti.

Dėl nevisapusiškai įvertintų tyrimui reikšmingų duomenų

11.7. Skundžiamo sprendimo turinyje nevisapusiškai įvertinti tyrimui reikšmingi duomenys ir tokio pobūdžio trūkumai (procesiniai ir materialieji) buvo reikšmingi pripažįstant, kad

skundžiamas sprendimas neatitinka administraciniam sprendimui keliamų reikalavimų, vadinasi, valstybės politiko veiksmų suderinamumo su Kodekse nustatytais elgesio principų ir nuostatų reikalavimais klausimai buvo išspręsti neteisingai, dėl to Komisijos sprendimas turi būti panaikintas.

11.8. Komisija, konstatuodama esant Kodekso 4 straipsnyje įtvirtintus valstybės politikų elgesio principų pažeidimus, neatsižvelgė į šias tyrimui reikšmingas aplinkybes:

11.9. privačioje „Facebook“ paskyroje atlikta apklausa buvo ne vieša ir matoma tik R. Kernagienės „Facebook“ asmeninės paskyros draugams.

11.10. apklausa atlikta ne kaip Tarybos narės, o savo asmeninėje (privačioje) R. Kernagienės „Facebook“ paskyroje. Todėl nėra aišku, koku būdu buvo pakenkta jos ir Savivaldybės, kurioje ši einanti pareigas, reputacijai ir autoritetui.

11.11. nenustatyta jokio ryšio tarp einamų R. Kernagienės kaip Tarybos narės pareigų ir MMK, be to, šis klubas nėra susijęs su Tarybos narės einamomis pareigomis.

11.12. nenustatyta aplinkybių, kad Savivaldybės taryboje dėl MMK būtų sprendžiamas koks nors klausimas ar priimtas sprendimas, kuris dėl R. Kernagienės atliktos asmeninės apklausos buvo neigiamas.

11.13. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) savo jurisprudencijoje yra išaiškinęs, kad administraciniame akte turi būti nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimdamas administracinį aktą; motyvų išdėstymas turi būti adekvatus, aiškus ir pakankamas¹. Individualus administracinis aktas paprastai turi būti toks, kad iš jo būtų galima suprasti visuomeninių santykių esmę, subjektus, dalyvaujančius šiuose santykiuose, kad būtų aiškus tų visuomeninių santykių teisinis kvalifikavimas². Visiškai nesilaikant minėtų nuostatų ar tai darant tik iš dalies, paprastai kyla pagrįsta abejonė dėl tokio administracinio akto teisėtumo bei pagrįstumo³. Be to, LVAT ne kartą akcentavo, kad esminė individualaus administracinio akto pagrįstumo sąlyga – turi būti nustatytos ne pavienės faktinės aplinkybės, o juridinių faktų visetas, būtinas ir pakankamas teisės normai taikyti⁴.

Dėl teisės į saviraiškos laisvę

11.14. Asmuo, dėl kurio buvo priimtas sprendimas, savo Skunde teigia, kad pasinaudojo teise į savo saviraiškos laisvę, – ne kaip Tarybos narės, o privačioje „Facebook“ paskyroje, ir pareiškė savo asmeninę nuomonę apklausos forma.

11.15. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 5 straipsnio nuostatas, yra pažymėjęs, jog Konstitucija yra valstybės valdžią ribojanti aukščiausioji teisė, joje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas (*inter alia* 2004 m. liepos 1 d., 2015 m. lapkričio 19 d., 2018 m. kovo 8 d. nutarimai); šis principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, jie turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus⁵.

11.16. Pažymėtina tai, kad asmens teisė ir laisvė turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti numatyta tiek Konstitucijos 25 straipsnyje, tiek Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 10 straipsnyje; laisvė turėti įsitikinimus apskritai negali būti ribojama (Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d. nutarimas).

¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A556-336/2011, 2010 m. rugpjūčio 24 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A756-450/2010, 2010 m. lapkričio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A556-15/2010.

² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. lapkričio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1268-662/2018.

³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. lapkričio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-2124/2013, 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A822-1440/2014, 2018 m. lapkričio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1268-662/2018.

⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. vasario 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A398-442/2015, 2018 m. lapkričio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1268-662/2018.

⁵ *Inter alia* 2012 m. spalio 26 d. išvada, 2014 m. liepos 11 d., 2018 m. kovo 8 d. nutarimai.

11.17. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 10 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisė į saviraiškos laisvę, apimanti laisvę turėti savo nuomonę, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas.

11.18. Konstitucijos 25 straipsnyje įtvirtintų nuostatų esmė atskleista nuosekliai vystomoje Konstitucinio Teismo formuojamoje oficialiojoje konstitucinėje doktrinoje, kurioje nurodoma, kad Konstitucijos 25 straipsnio nuostatos sudaro informacijos laisvės konstitucinį pagrindą; konstitucinė informacijos laisvė yra neatsiejama nuo konstitucinės įsitikinimų ir jų raiškos laisvės, yra jos sąlyga (Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarimas). Konstitucinė laisvė nekliudomai ieškoti, gauti ir skleisti informaciją yra vienas iš atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės, demokratinės valstybės pagrindų.

11.19. Aiškindamas Konstitucijoje įtvirtintos žmogaus įsitikinimų bei jų raiškos laisvės turinį Konstitucinis Teismas 2005 m. liepos 8 d. nutarime yra konstatavęs: įsitikinimai – talpi, įvairialypė konstitucinė sąvoka, apimanti politinius, ekonominius įsitikinimus, religinius jausmus, kultūrines nuostatas, etines bei estetines pažiūras ir kt.; laisvė turėti įsitikinimus reiškia, kad žmogus yra laisvas pats formuoti savo įsitikinimus, formuoti ir reikšti savo pažiūras, pasirinkti pasaulėžiūros vertybes; jis yra ginamas nuo bet kokios prievartos, jo pažiūrų negalima kontroliuoti; valstybės institucijų pareiga – užtikrinti ir ginti šią asmens laisvę; įsitikinimų turinys – žmogaus privatus reikalas; įsitikinimų bei jų raiškos laisvė įtvirtina ideologinį, kultūrinį ir politinį pliuralizmą; jokios pažiūros ar ideologija negali būti paskelbtos privalomomis ir primestos individui; valstybė turi būti neutrali įsitikinimų atžvilgiu, ji neturi teisės nustatyti kokios nors privalomos pažiūrų sistemos; teisė laisvai reikšti įsitikinimus yra neatsiejama nuo laisvės juos turėti; įsitikinimų raiškos laisvė – tai galimybė savo mintis, pažiūras, įsitikinimus netrukdomai reikšti žodžiu, raštu, ženklais, kitokiais informacijos perdavimo būdais ir priemonėmis; įsitikinimų raiškos laisvė apima ir laisvę neatskleisti savo įsitikinimų, taip pat nebūti verčiamam juos atskleisti. Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad laisvė turėti įsitikinimus apskritai negali būti ribojama, o laisvę reikšti įsitikinimus galima riboti tik įstatymo nustatyta tvarka.

11.20. Šiame kontekste Pareiškėja teigia, kad esą ji nereiškė jokių kaltinimų, neteikė neteisingų faktų, išvadų, neįžeidinėjo kitų asmenų ar institucijų, laikėsi konstitucinės normos nepažeidinėti kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų, norėjo tik ir bei kitų asmenų nuomonės, kaip kiti vertina tokią laisvalaikio praleidimo formą. Be to, pažymėjo ir tai, kad skundžiamame Komisijos sprendime jos atlikta apklausa visur minima kaip „apklausa“.

11.21. Remiantis Visuotine lietuvių enciklopedija, apklausa yra seniausias ir labiausiai paplitęs pirminės sociologinės informacijos rinkimo metodas. Respondentas, jų grupė atsakinėja į raštu (anketoje) ar žodžiu apklausėjo pateiktus klausimus. Apklausa taikoma nepakankamai išnagrinėtoms ir aprašytoms problemoms tirti, kai tiriamojo dalyko arba kai kurių jo ypatybių neįmanoma ištirti stebėjimo būdu. Apklausa būtina reiškinių ar procesų subjektyviems vertinimams išaiškinti, individų nuostatoms, orientacijoms, nuomonėms, tikėjimams ir kitiems visuomeninės ar individualios sąmonės elementams (poreikiams, motyvacijoms, nuotakoms, vertybėms, įsitikinimams ir kita) tirti. Apklausa gali būti individualios ir grupinės, tiesioginės ir neakivaizdinės, masinės ir ekspertų. Apklausa gali būti vienintelis arba vienas iš kelių informacijos apie socialinį reiškinių šaltinių, kontrolinis (papildomas) metodas tiriamų ypatybių aprašymo ir analizės galimybėms išplėsti, kitais metodais gautiems duomenims patikrinti⁶.

11.22. Pareiškėja, be kita ko, teigia, kad nėra pateikta jokių ieškinių, nėra jokių įsiteisėjusių teismo ar kitų institucijų, vykdančių LGĮ vykdymo priežiūrą ir nagrinėjančių skundus dėl „diskriminavimo asmenis dėl lyties“, sprendimų, kurių pagrindu jos atlikta apklausa būtų pripažinta kaip pažeidusi MMK ar kitų asmenų garbę ir orumą ar dalykinę reputaciją bei LGĮ normas. Esą apklausos formos asmeninės nuomonės pareiškimas niekaip nepažeidžia nei „diskriminavo asmenų dėl lyties“, nei Kodekso 4 straipsnio 2 dalyje bei 5 dalyje numatytų elgesio principų.

⁶ Tureikytė, D. Visuotinė lietuvių enciklopedija. *Apklausa* [interaktyvus]. LNB Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2024, [žiūrėta 2024-06-04], <<https://www.vle.lt/straipsnis/apklausa-l/>>.

Dėl Komisijos kompetencijos peržengimo

11.23. Pareiškėja mananti, kad Komisija, konstatuodama pažeidimą, kurio pagrindu ją kaip Tarybos narę pripažino pažeidusią Kodekso 4 straipsnio 2 punkto – teisingumo ir 4 straipsnio 5 punkto – padarumo principus, viršijo savo kompetenciją.

11.24. Komisija, kaip politikų elgesio kontrolės subjektas, neturi teisės išplėsti savo veiklą reglamentuojančiuose norminiuose teisės aktuose įtvirtintos kompetencijos ir priimti juose nenurodytų sprendimų, vadovautis ne jos kompetenciją reglamentuojančiu Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo (toliau – VTEKĮ) 23 straipsniu. Teisinėje valstybėje valdžios institucijos privalo paisyti teisinės valstybės principo, kurio esmė – teisės viešpatavimas; konstitucinis teisės viešpatavimo imperatyvas reiškia, kad valdžios laisvę riboja teisė, kuriai privalo paklusti visi teisinių santykių subjektai⁷; visos valstybės valdžią įgyvendinančios institucijos turi veikti remdamosi teise ir paklusdamos teisei⁸.

11.25. Vadovaudamasi Nuostatų 7.1 punktu, Komisija prižiūri, kaip Savivaldybės meras, Savivaldybės tarybos nariai laikosi Vietos savivaldos įstatymo, Kodekso, Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo, Savivaldybės tarybos veiklos reglamento, kitų teisės aktų, reglamentuojančių Savivaldybės tarybos narių veiklą ir elgesį, reikalavimų.

11.26. Iš to, kas minėta, akivaizdu, kad Komisijos kompetencijai nepriskiriama prižiūrėti ir vertinti LGĮ vykdymo priežiūros ar dalykinės reputacijos pažeidimų.

11.27. Vadovaujantis LGĮ 14 straipsnio 1 dalimi, „Lygių galimybių įstatymo vykdymo priežiūrą atlieka lygių galimybių kontrolierius“. Atitinkamai to paties straipsnio 2 dalyje nustatyta: „Lygių galimybių kontrolieriaus darbui užtikrinti Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu steigama Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba.“

11.28. Nėra jokio sprendimo, kuriuo pagrindu lygių galimybių kontrolierius būtų konstatavęs minėtą pažeidimą, kuriuo vadovavosi Komisija. Todėl nėra jokio teisinio bei faktinio pagrindo konstatuoti, kad ji kaip Savivaldybės tarybos narė pažeidė Kodekso 4 straipsnio 2 punkto – teisingumo ir 4 straipsnio 5 punkto – padarumo principus.

12. 2024 m. liepos 31 d. VTEK posėdyje R. Kernagienės atstovas R. Simonavičius iš esmės pakartojo pateikto Skundo argumentus.

III. Skundžiamą Sprendimą priėmusios institucijos atsiliepinimas

13. Atsakovas (Etikos komisija) su Asmens, dėl kurio veikos priimtas sprendimas, Skundu nesutinka, prašo Skundą atmesti kaip nepagrįstą.

14. Atsakovas savo prašymą grindžia šiais motyvais:

Dėl viešojo asmens – politiko apklausos atlikimo

14.1. R. Kernagienės teiginiai, neva jos atlikta apklausa buvusi asmeninio pobūdžio, atlikta jos „Facebook“ paskyroje ir matoma tik jos draugams, yra nepagrįsti, nes jos paskyra yra vieša ir įrašai paskyroje matomi. Be to, apklausoje galėjo dalyvauti ne tik jos „Facebook“ paskyros draugai, bet ir kiti asmenys. MMK, pasak Atsakovo, nebuvo ir nėra R. Kernagienės draugas „Facebook“ prasme, bet matė šią apklausą, ją užfiksavo ir kreipėsi į Komisiją. Iš R. Kernagienės paskyros matyti, kad ji turi keturis tūkstančius „Facebook“ draugų, skiltyje „Išsami informacija“ nurodyta, kad Tarybos narės darbovietė yra Savivaldybė, ir kiti duomenys. Visa tai suponuoja, kad R. Kernagienė turi vienintelę „Facebook“ paskyrą, kurioje prisistato Savivaldybės tarybos narė, taip pat paskyroje pateikia įvairią informaciją, susijusią su Tarybos narės veikla, dalyvavimu įvairiuose renginiuose. Tikėtina, kad R. Kernagienės „Facebook“ paskyros draugai ir jos paskyros lankytojai apklausą dėl moterų medžiotojų vertinimo kaip laukinių žvėrių žudikių suprato kaip atliekamą Savivaldybės tarybos narės.

14.2. Anot Atsakovo, Savivaldybės tarybos narės R. Kernagienės teiginys, jog jos atlikta

⁷ Konstitucinio Teismo 2004-12-13, 2006-01-16, 2007-08-13, 2011-12-22, 2012-12-19 nutarimai.

⁸ Konstitucinio Teismo 2003-12-30, 2004-01-26 nutarimai.

apklausa neturi nieko bendro su jos kaip Tarybos narės vykdoma veikla ir funkcijomis, yra nepagrįstas, nes iš Savivaldybės mero gauta medžiaga leidžia teigti, jog Tarybos narės vykdyta apklausa apie medžiotojas moteris susijusi su jos nesutarimais Savivaldybės administracijoje. Pasak Atsakovo, 2024-04-26 R. Kernagienė su prašymu kreipėsi į Savivaldybės merą ir administracijos direktorių dėl dviejų Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų veiklos ir jų tarnybinės etikos įvertinimo. R. Kernagienė Savivaldybei teiktame prašyme nurodė, jog vadovaudamasi Tarybos nario teise ir žodžiu teikusi Savivaldybės Architektūros ir urbanistikos skyriui pastabas bei pasiūlymus dėl Laugalių kapinių plėtros sprendinių. Tarybos narė siūlė iškloti kapines trinkelėmis, o specialistės laikėsi pozicijos, kad takai turi būti kloti skalda. Tarybos narė bendraudama su specialistėmis esą pasijutusi ne tik asmeniškai puolama dėl amžiaus, pažiūrų, bet pajutusi ir diskriminaciją, dėl ko prašė įvertinti, ar valstybės tarnautojos nepažeidė atvirumo, lankstumo, nesavanaudiškumo ir kitų tarnybinės etikos principų. Savivaldybėje R. Kernagienės gauto prašymo pagrindu minėtų savivaldybės administracijos darbuotojų buvo paprašyta pateikti paaiškinimus. Gavusi jų paaiškinimus, Savivaldybės administracija tarybos narei R. Kernagienei 2024-04-26 pateikė atsakymą, kuriame buvo nurodyta, jog nėra pagrindo manyti, kad skundžiamos valstybės tarnautojos pažeidė Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme nustatytus valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principus, ir nuspręsta tarnybinių nusižengimų tyrimų dėl minėtų valstybės tarnautojų elgesio nepradėti bei paaiškinta, kad nuo 2024 m. vasario 13 d. iki kovo 7 d. R. Kernagienė galėjusi teikti pasiūlymus dėl kapinių projekto, bet projekto viešinimo laikotarpiu tokių pasiūlymų neteikė, taip pat nedalyvavo viešame susirinkime, kurio metu pristatyti projekto sprendiniai, nors informacija apie organizuojamo susirinkimo datą ir laiką jai buvo žinoma.

14.3. Atsakovo teigimu, R. Kernagienė, siekdama daryti įtaką priimant Laugalių kapinių projektinius sprendimus, veikė kaip Tarybos narė, savo statusu darydama poveikį valstybės tarnautojoms. Kai kovo pabaigoje nepavyko minėtos įtakos padaryti, balandžio 18 d. išvažiuojamajame posėdyje Tarybos narė R. Kernagienė taip pat nesulaukė palaikymo savo reikalavimams, o balandžio 19-ąją savo „Facebook“ paskyroje paskelbė apklausą apie medžiotojas moteris. Atsakovo teigimu, Savivaldybės administracijos nedideliame kolektyve yra visuotinai žinoma, jog Architektūros ir urbanistikos skyriaus valstybės tarnautoja, kurios neetišką elgesį Savivaldybės merui ir administracijos direktoriui skundė R. Kernagienė, yra medžiotoja.

14.4. Gretinant išdėstytus faktus akivaizdu, jog R. Kernagienė apklausą apie laukinių žvėrių žudikes medžiotojas moteris paskelbė vedama žemų paskatų, – jai kaip Tarybos narei įstatyme nenustatytais būdais nepavykus pasiekti, kad kapinių projekto sprendiniai būtų pakeisti, paskelbė apklausą, kurioje formulavo klausimą, kaip yra vertinamos moterys medžiotojos, taip siekdama sumenkinti ir pasityčioti iš Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojos dėl jos vykdomos medžioklės veiklos.

Dėl saviraiškos laisvės ribojimo

14.5. Konstitucijos 21 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas *inter alia* draudimas žeminti žmogaus orumą. Kaip yra pabrėžęs Konstitucinis Teismas, tik besivadovaujanti pagarba kiekvieno žmogaus orumui valstybė gali būti laikoma iš tikrųjų demokratine (*inter alia* 2017 m. gruodžio 19 d. išvada, 2019 m. sausio 11 d. nutarimas, 2024 m. kovo 14 d. išvada); valstybės institucijos ir pareigūnai turi pareigą gerbti žmogaus orumą kaip ypatingą vertybę (*inter alia* 2004 m. gruodžio 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas); tai, be kita ko, reiškia, kad valstybės institucijos ir pareigūnai negali žmogaus traktuoti vien kaip subjekto, priklausančio tam tikrai socialinei, ekonominei, profesinei ar kitokiai kategorijai; kiekvienu atveju į žmogų turi būti žvelgiama kaip į laisvą asmenybę, kurios orumas yra gerbtinas (*inter alia* 2004 m. gruodžio 29 d., 2017 m. gruodžio 19 d. išvados); žmogaus orumas vertintinas kaip ypatinga konstitucinė vertybė (*inter alia* 1998 m. gruodžio 9 d. nutarimas, 2017 m. gruodžio 19 d. išvada); orumas būdingas kiekvienam žmogui, – nesvarbu, kaip jis pats save ar kiti žmonės jį vertina (*inter alia* 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas, 2017 m. gruodžio 19 d. išvada).

14.6. Konstitucijos 25 straipsnio garantuojama laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti

informaciją negali būti aiškinama kaip leidžianti informacijos laisve naudotis taip, kad būtų kėsinamasi ne tik į Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalyje minimas, bet ir kitose Konstitucijos nuostatose įtvirtintas vertybes, *inter alia*, viešai reiškiant tokias mintis, pažiūras, įsitikinimus ar skleidžiant kitokią informaciją, kuria niekinant, išjuokiant ar kitaip žeminant asmenis demonstruojama neapykanta šiems asmenims ar jų grupei dėl jų *lyties*, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, taip pat dėl kitų požymių; tokie veiksmai, kai viešai skleidžiamos mintys, pažiūros, įsitikinimai ar kitokia informacija, kuria demonstruojamas nepakantumas asmeniui ar asmenų grupei dėl jų tautybės ar atskiroms tautoms būdingų bruožų, kaip antai kalba, tikėjimas, priskirtini prie veiksmų, kurie neleistini pagal Konstitucijos 25 straipsnio 4 dalį, taip pat nesuderinami su Konstitucijos pagal 21 straipsnio 3 dalį, 25 straipsnio 3 dalį, 29 straipsnį saugomomis vertybėmis.

14.7. Konstitucinės justicijos bylos dėl Seimo nario Remigijaus Žemaitaičio kontekste Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad iš Seimo nario, kaip tautos atstovo, konstitucinio statuso, kuris, kaip minėta, skiriasi nuo visų kitų piliečių teisinio statuso, kylantis atsakingo naudojimosi Konstitucijos 25 straipsnyje įtvirtinta įsitikinimų raiškos ir informacijos laisve reikalavimas Seimo narį įpareigoja vadovautis, be kita ko, tautinės santarvės puoselėjimo imperatyvu, konstituciniais nediskriminavimo, pagarbos žmogaus orumui ir jo teisėms principais, vengti nepakantumą tarp asmenų ar jų grupių skatinančių minčių, pažiūrų, įsitikinimų raiškos ar kitokios panašios informacijos sklaidos. Atsižvelgiant į iš Seimo nario priesaikos, konstitucinio Seimo nario statuso kylančius reikalavimus, Seimo narys, kaip Tautos atstovas, turi itin atsakingai naudotis įsitikinimų raiškos ir informacijos laisve, be kita ko, reikšdamas savo pažiūras ir įsitikinimus turi veikti tautos ir Lietuvos valstybės interesais, savo veiksmus grįsti pagarba Konstitucijai ir jos saugomoms bei ginamoms vertybėms, *inter alia*, nepažeisti kitų asmenų teisių ir laisvių, neskatinti visuomenės nesantaikos, tarpusavio nepakantumo ir netolerancijos. Nesilaikant šių reikalavimų, t. y. Seimo nariui piktnaudžiaujant įsitikinimų raiškos ir informacijos laisve, ja naudojantis neatsakingai, *inter alia* taip, kad būtų pakenkta Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalyje ar kitose Konstitucijos nuostatose įtvirtintoms vertybėms, ar naudojantis informacijos laisve taip, kaip tai draudžiama daryti pagal Konstitucijos 25 straipsnio 4 dalį, be kita ko, demonstruojant neapykantą asmenims dėl jų tautybės ir taip kėsinantis į Konstitucijoje įtvirtintas, jos saugomas ir ginamas vertybes – žmogaus orumą, asmenų lygiateisiškumą, būtų žeminami Seimo – tautos atstovybės reputacija ir autoritetas, be kita ko, sudaromos prielaidos mažinti asmenų tarpusavio pakantumą ir toleranciją, taip prisidedant prie atskiriems asmenims ar jų grupėms, *inter alia* tautinėms bendrijoms, priešiškos, juos žeminančios ar žeidžiančios, grėsmės, be kita ko, tautinei santarvei, visuomenės saugumui ir viešajai tvarkai keliančios aplinkos, kūrimo (2024 m. balandžio 25 d. nutarimas). Taigi Konstitucinio Teismo 2024 m. balandžio 25 d. nutarime pateikti išaiškinimai dėl Seimo nario naudojimosi saviraiškos *mutatis mutandis* taikytina ir Savivaldybės tarybos nariui.

14.8. Atsakovo teigimu, labai svarbu, kad politikai vengtų komentary, kurie galėtų skatinti netoleranciją, ir elgtųsi itin atidžiai siekdami apginti demokratiją ir jos principus (pvz., 2023 m. birželio 27 d. sprendimo byloje *Zhablyanov prieš Bulgariją*, peticijos Nr. 36658/18, 125 punktas). EŽTT yra atkreipęs dėmesį, kad dėl savo padėties ir statuso visuomenėje politikams labiau būdinga daryti įtaką rinkėjams ar netgi tiesiogiai ar netiesiogiai paskatinti juos užimti tam tikras pozicijas ar atlikti veiksmus, kurie galėtų būti pripažinti neteisėtais (pvz., 2023 m. gegužės 15 d. sprendimo byloje *Sanchez prieš Prancūziją*, peticijos Nr. 45581/15, 187 punktas).

14.9. EŽTT taip pat yra pažymėjęs, kad neapykantos kalba nebūtinai visada atvirai išsakoma; ji gali būti išreikšta įvairiomis formomis – tiek akivaizdžiai agresyviomis ir įžeidžiomis pastabomis, kuriomis sąmoningai pažeidžiamos tolerancijos, socialinės taikos ir nediskriminavimo vertybės, tiek numanomais pareiškimais, kuriais, net jei jie išreikšti saugantis arba hipotetiškai, taip pat demonstruojama neapykanta (2023 m. gegužės 15 d. sprendimo byloje *Sanchez prieš Prancūziją*, peticijos Nr. 45581/15, 157 punktas).

14.10. Apibendrinant konstitucinę ir EŽTT jurisprudenciją teigtina, kad saviraiškos teisės principas pažeidžiamas, kai asmuo yra diskriminuojamas dėl lyties, ypač kai tai daro viešas asmuo –

politikas.

Dėl diskriminavimo lyties pagrindu

14.11. Skunde argumentuojama, kad atlikus apklausą jokie asmenys nesiekti diskriminuoti, siekta sužinoti žmonių nuomonę. Sprendime išsamiai argumentuota, kad atlikimas apklausos, kai vertinama viena lytis dėl jos veiklos, diskriminuoja moteris, tuo labiau kad pačioje apklausoje numanoma, kad moterys esančios laukinių žvėrelių žudikės. Apklausoje nekliamas klausimas, kaip apskritai vertinama medžioklė, o išskiriama viena lytis, tuo sudarant pagrindą manyti, kad Tarybos narė R. Kernagienė skirtingai vertina asmenis pagal lytį, – vienai lyčiai konkreti veikla laikoma priimtina, normali, kitos lyties užsiėmimas ta pačia veikla kelia klausimą dėl visuomenės požiūrio į šios lyties atstoves.

14.12. Visuotinėje lietuvių kalbos enciklopedijoje pateikiamas toks seksizmo apibūdinimas: „Seksizmas (lot. *sexus* – lytis), žmonių diskriminacija ir (ar) neapykanta dėl jų lyties ignoruojant asmens kitas savybes. Seksizmas dažniausiai siejamas su bet koku asmens išskyrimu ar vertinimu vien pagal jo lytį. Seksizmas gali būti tam tikro elgsenos modelio pagrindas ir individualiu, ir visuomeniniu lygiu. Seksizmu gali būti laikoma įsitikinimas, kad viena lytis yra viršesnė, svarbesnė ar vertingesnė už kitą.“ Atsižvelgiant į pateiktą seksizmo arba diskriminacijos dėl lyties apibrėžimą, teigtina, jog apklausoje išskiriant vieną lytį stereotipiškai vertinamas lyčių vaidmuo, o tai yra neprimintina modernioje šiuolaikiškoje Konstitucine teisinės valstybės sąranga grįstoje Lietuvos Respublikos visuomenėje.

Dėl įgaliojimų viršijimo

14.13. Skundu įrodinėjama, kad Komisija ėmėsi Lygių galimybių kontrolieriaus vaidmens. Lygių galimybių kontrolieriui pagal Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo (toliau – LGĮ) 14 straipsnio 1 dalį yra pavesta vykdyti šio įstatymo įgyvendinimo priežiūrą, o pagal Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo (toliau – MVLGĮ) 19 straipsnio nuostatas pavesta atlikti MVLGĮ įgyvendinimo priežiūrą. MVLGĮ draudžiama diskriminacija išimtinai lyties pagrindu, o LGĮ draudžiama diskriminacija dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės ir religijos. Lygių galimybių kontrolierius pagal suteiktą kompetenciją vykdo dviejų pirmiau nurodytų nediskriminavimo įstatymų įgyvendinimo priežiūrą. LGĮ ir MVLGĮ taikomas nustatytų subjektų veiklai bei atitinkamiems visuomeniniams santykiams, t. y. valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms (MVLGĮ 4 straipsnis ir LGĮ 5 straipsnis); švietimo įstaigoms, mokslo ir studijų institucijoms (MVLGĮ 5 straipsnis ir LGĮ 6 straipsnis); visų nuosavybės formų darbdaviams (MVLGĮ 6 straipsnis ir LGĮ 7 straipsnis); prekių bei paslaugų teikėjams, reklamos gamintojams bei platintojams (MVLGĮ 8 straipsnis); darbuotojų ir darbdavių organizacijoms ar kitoms organizacijoms (asociacijoms), kurių nariai turi tam tikrą profesiją (MVLGĮ 8 straipsnis ir LGĮ 9 straipsnis); draudžiama diskriminuoti asmenis dėl lyties nustatant ir taikant socialinės apsaugos nuostatas, įskaitant sistemose, pakeičiančiose arba papildančiose valstybinio socialinio draudimo sistemą (MVLGĮ 9 straipsnis).

14.14. Politikų viešiesiems pasisakymams, nuomonės, komentarų reiškimui socialiniuose tinkluose ir kitoje viešojoje erdvėje, veiksams, susijusiems su atitinkamo turinio informacijos platinimu socialiniuose tinkluose, veikla įvairių viešų renginių metu, kai yra reiškiami komentarai, nuomonė, replikos, nėra taikomos nurodytos įstatymo nuostatos. Politikai, politinių partijų nariai nepriskirtini subjektams, kuriems pagal LGĮ nuostatas privalu įgyvendinti lygias galimybes šio įstatymo nurodomose socialinių santykių srityse. R. Kernagienė, naudodamasi Tarybos narės statusu ir „Facebook“ paskyra, neveikė kaip darbdavys ar kitas subjektas, todėl Lygių galimybių kontrolierius, kaip galima suprasti iš Skundo, ir netyrė jos elgesio dėl apklausos. Komisija tyrė politikės ir tarybos narės R. Kernagienės elgesį, vertindama diskriminaciją rėmėsi įstatymuose pateikiamais apibrėžimais ir, konstatuodama diskriminaciją lyties pagrindu, kompetencijos neviršijo.

Taigi, vadovaujantis išdėstytais motyvais, Atsakovo nuomone, R. Kernagienės Skundas atmestinas.

IV.

VTEK k o n s t a t u o j a:

Pagal Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo (toliau – VTEKĮ) 17 straipsnio 1 dalies 1 punktą, VTEK prižiūri, kaip įgyvendinami Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas, Lobistinės veiklos įstatymas ir Kodeksas, teikia pasiūlymus dėl šių teisės aktų nuostatų tobulinimo ir įgyvendinimo, šiais klausimais priima sprendimus ir rekomendacijas.

VTEKĮ 24 straipsnio 1 dalis nustato, kad tyrimą pagal šio skirsnio nuostatas savo iniciatyva, pagal VTEK perduotą ar kitų pareiškėjų pateiktą pranešimą atlieka ir institucija ar įstaiga, kurioje skundžiamasis asmuo dirba, o kai pranešimas gautas dėl įstaigos vadovo, – šį vadovą į pareigas priimančias ar skiriančias subjektas arba kolegiali valstybės ar savivaldybių institucija. Šio skirsnio nuostatos (įskaitant teisę savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtą sprendimą skusti VTEK vadovaujantis šio įstatymo 24¹ straipsniu) *mutatis mutandis* taikomos ir politikų elgesio tyrimams, atliekamiems pagal Valstybės politikų elgesio kodeksą. Pareiškėjas arba asmuo, dėl kurio veikos institucijoje ar įstaigoje yra atliktas tyrimas ir priimtas sprendimas, šio įstatymo 24¹ straipsnio 1 dalyje nurodytų subjektų priimtus sprendimus, išskyrus atvejus, kai galimas valstybės tarnautojų ar pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo pažeidimas tiriamas kaip tarnybinis nusižengimas ar darbo pareigų pažeidimas, gali skusti VTEK per vieną mėnesį nuo skundžiamo sprendimo paskelbimo arba įteikimo dienos (išskyrus Seimo Etikos ir procedūrų komisijos priimtus sprendimus).

Vadovaudamasi VTEKĮ 24¹ straipsnio 13 dalimi, VTEK, išnagrinėjusi skundą, priima sprendimą patenkinti skundą ir panaikinti skundžiamą sprendimą ar jo dalį arba įpareigoti skundžiamą sprendimą priėmusią instituciją ar įstaigą įvykdyti VTEK nurodymą, taip pat atmesti skundą kaip nepagrįstą.

GINČO TEISINIUS SANTYKIUS REGLAMENTUOJA Kodeksas, kurio tikslas – įgyvendinti konstitucinį valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms principą, plėtoti demokratinį valdymą, didinti visuomenės pasitikėjimą valstybės valdžios ir savivaldybių institucijomis, skatinti valstybės politikų ir kandidatų į valstybės politikus atsakomybę už savo veiklą ir atskaitomybę visuomenei (1 straipsnio 1 dalis). Šis kodeksas reglamentuoja valstybės politikų elgesio viešajame gyvenime principų ir reikalavimų pagrindus, taip pat priemones, užtikrinančias valstybės politikų elgesio kontrolę ir atsakomybę už šio kodekso nuostatų pažeidimus (1 straipsnio 2 dalis).

Kodekso 6 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad valstybės politikų elgesio, kuriuo pažeidžiami šiame kodekse nustatyti valstybės politikų elgesio principai ir nuostatos, tyrimą atlieka institucijos, kurioje valstybės politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka sudarytos komisijos; savivaldybių tarybose – savivaldybių tarybų sprendimu iš jų narių ir gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų sudarytos etikos komisijos. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų komisijų darbo ir sprendimų priėmimo tvarką, vadovaujantis šiuo kodeksu, nustato institucijų, kurios jas sudarė, veiklą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai (Kodekso 6 straipsnio 3 dalis).

Kodekso 4 straipsnyje įvardijami valstybės politikų elgesio principai, kuriais jie privalo vadovautis viešajame gyvenime: 1) pagarba žmogui ir valstybei, 2) teisingumas, 3) sąžiningumas, 4) skaidrumas ir viešumas, 5) padorumas, 6) pavyzdingumas, 7) nesavanaudiškumas, 8) nešališkumas ir 9) atsakomybė.

Ginčas byloje kilo dėl Komisijos Sprendimo, kuriuo Komisija nusprendė konstatuoti, kad Savivaldybės tarybos narė R. Kernagienė, pateikdama apklausą apie „moterį medžiotoją – laukinių žvėrių žudikę“ ir klausdama „UŽ ar PRIEŠ tokią moters laisvalaikio praleidimo formą“, „moteris medžiotoja žvėrelių (stirnų, kiškių, briedžių, elnių... žudikė... už ar prieš)?“ 2024-04-19 savo socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje, diskriminuodama asmenis dėl lyties, taip kompromituodama Savivaldybės tarybą, kaip savivaldos teisę įgyvendinančią instituciją, pažeidė Kodekso 4 straipsnio 2 punkto – teisingumo ir 4 straipsnio 5 punkto – padorumo principus, bei rekomendavo R. Kernagienei asmeninėje „Facebook“ paskyroje, kurioje buvo skelbta apklausa, viešai atsiprašyti MMK per 5 dienas nuo Komisijos sprendimo gavimo.

Bylos duomenimis, 2024-04-24 MMK Atsakovui pateikė pranešimą, kuriame nurodė, jog Savivaldybės tarybos narė R. Kernagienė 2024-04-19 socialinio tinklo „Facebook“ asmeninėje paskyroje pateikė apklausą „Klausimas fb draugams apie moterį medžiotoją – laukinių žvėrių žudikę!!!“, kurioje buvo klausama „Jūs UŽ ar PRIEŠ tokią moters laisvalaikio praleidimo formą?“, taip pat nurodė teiginį „moteris medžiotoja – žvėrelių (stirnų, kiškių, briedžių, elnių... žudikė... už ar prieš)?!!!“. Pareiškėja pranešime teigė, kad tokia Savivaldybės tarybos narės apklausa sulaukė daug įvairių komentarų ir pasisakymų, todėl MMK nori išreikšti pasipiktinimą ir priimantis tokį R. Kernagienės pasisakymą kaip įžeidimą, asmenų garbės ir orumo žeminimą, mano, kad tokiu savo elgesiu Tarybos narė kurstė neapykantą moterų medžiotojų atžvilgiu. Be kita ko, MMK nurodė, kad tai yra nurodymas tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuoti asmenį (šiuo atveju moterį) lyties pagrindu, ir paprašė įvertinti Savivaldybės tarybos narės R. Kernagienės veiksmus visuomenės informavimo priemonėse pažeidžiant asmens garbę ir orumą, neapykantos skatinimą, kitaip tariant įvertinti, ar šia apklausa nebuvo pažeistos Kodekso nuostatos. 2024-05-03 Komisija, atsižvelgdama į MMK 2024-04-24 kreipimąsi, nutarė pradėti tyrimą dėl Savivaldybės tarybos narės R. Kernagienės elgesio, galimai pažeidžiančio Kodekso 4 straipsnio 2 ir 5 punktuose numatytus teisingumo ir padorumo principus, kuriais viešajame gyvenime vadovaujasi valstybės politikas. 2024-05-06 Savivaldybės tarybos narei R. Kernagienei buvo siųstas pranešimas dėl pradėto tyrimo, kuriuo ji buvo informuota apie pradėtą tyrimą dėl elgesio, galimai pažeidžiančio Kodekso 4 straipsnio 2 ir 5 punktuose numatytus teisingumo ir padorumo principus, ir paprašyta iki 2024-05-17 pateikti rašytinį paaiškinimą dėl MMK 2024-04-24 pranešime nurodytų aplinkybių. 2024-05-13 R. Kernagienė Komisijai pateikė paaiškinimą, kuriame nurodė, kad pasisakymu nieko nenorėjo įžeisti ir supratusi, kad tai visgi nekorektiška kitų atžvilgiu bei galimai gali žeišti kitų asmenų įsitikinimus, nuoširdžiai apgailėstavo dėl savo įrašo ir nurodė, jog šį savo „Facebook“ įrašą iškart pašalinusi. 2024-05-14 Savivaldybės tarybos narei R. Kernagienei buvo išsiųstas raštas, kuriuo Atsakovas tiriamąją R. Kernagienę informavo, jog 2024-05-17 09.00 val. planuojamas Komisijos posėdis, kurio metu bus nagrinėjamas su ja susijęs klausimas. 2024-05-17 vykusio Komisijos posėdžio metu dalyvaujant 6 Komisijos nariams bendru sutarimu buvo nutarta tyrimą dėl Savivaldybės tarybos narės R. Kernagienės elgesio baigti ir priimti Sprendimą. 2024-05-22 buvo priimtas skundžiamas Sprendimas, kuriame konstatuojama „1. Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos narė Regina Kernagienė, pateikdama apklausą apie „moterį medžiotoją – laukinių žvėrių žudikę“ ir klausdama „UŽ ar PRIEŠ tokią moters laisvalaikio praleidimo formą“, „moteris medžiotoja žvėrelių (stirnų, kiškių, briedžių, elnių... žudikė... už ar prieš)?“, 2024 m. balandžio 19 d. savo socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje, diskriminuodama asmenis dėl lyties, taip kompromituodama Savivaldybės tarybą, kaip savivaldos teisę įgyvendinančią instituciją, pažeidė Kodekso 4 straipsnio 2 punkto teisingumo – „vienodai tarnauja visiems žmonėms nepaisydamas jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, išsilavinimo, religinių įsitikinimų, politinių pažiūrų, amžiaus ar kitų skirtumų“ ir 4 straipsnio 5 punkto padorumo – „elgiasi deramai pagal einamas pareigas, vengia situacijų, kai politiko elgesys kenktų jo ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, reputacijai ir autoritetui, vengia nesąžiningų pranašumo siekimo būdų, gautą oficialią informaciją naudoja tik pareigoms atlikti ir nesipelno iš jos“ principus. 2. Rekomenduoti Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos narei Reginai Kernagienei asmeninėje „Facebook“ paskyroje, kurioje buvo skelbta apklausa, viešai atsiprašyti Moterų medžiotojų klubo per 5 dienas

nuo Etikos komisijos sprendimo (toliau – Sprendimas) gavimo“.

Atkreiptinas dėmesys, kad VTEK nevertina Asmens, dėl kurio priimtas sprendimas, elgesio atitikties Kodekso nuostatomis, t. y. nevertina, ar R. Kernagienė pažeidė (nepažeidė) Kodekse įtvirtintus elgesio principus, nes toks vertinimas, vadovaujantis Kodekso 6 straipsnio 1 dalies 2 punktu, priklauso išimtinai savireguliacijos principu veikiančios Komisijos kompetencijai. Šiuo sprendimu VTEK pasisako tik dėl ginčijamo Komisijos Sprendimo teisėtumo bei pagrįstumo ir neperžengdama VTEK suteiktų įgaliojimų ribos.

Pareiškėjos skundas tenkintinas.

Komisijos nustatytos aplinkybės, argumentai ir motyvai:

Pagal savo Nuostatus, patvirtintus Savivaldybės tarybos 2023-05-30 sprendimu Nr. T11-177 (toliau – Komisijos veiklos nuostatai), Komisija prižiūri, kaip Savivaldybės meras, Savivaldybės tarybos nariai laikosi vietos savivaldos įstatymo, Kodekso, Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo, Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamento, kitų teisės aktų, reglamentuojančių Savivaldybės tarybos narių veiklą ir elgesį, reikalavimų (Komisijos veiklos nuostatų 7.1 papunktis). Pagal galiojančią teisinį reguliavimą, valstybės politiko elgesio tyrimas Komisijoje gali būti pradėtas esant šiems pagrindams: kai yra gautas fizinio ar juridinio asmens skundas, kreipimasis ar pranešimas apie valstybės politiko galbūt padarytą Kodekse nustatytą valstybės politikų elgesio principų, nuostatų ar institucijos, kurioje politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose valstybės politikui nustatytų reikalavimų pažeidimą (Kodekso 7 straipsnio 1 dalies 1 punktas); visuomenės informavimo priemonėse paskelbta pagrįsta informacija apie valstybės politiko galbūt padarytą pažeidimą (Kodekso 7 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Valstybės politiko elgesio tyrimas pradedamas ne vėliau kaip per 10 dienų nuo Kodekso 7 straipsnio 1 dalyje nurodyto pagrindo atsiradimo (Kodekso 7 straipsnio 2 dalis). Taigi per šį laikotarpį Komisija turi priimti sprendimą – pradėti tyrimą ar jo nepradėti.

VTEK 2021 m. gruodžio 15 d. sprendimu Nr. KS-348 patvirtintų Metodinių rekomendacijų Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų Etikos komisijoms dėl savivaldybių merų ir savivaldybių tarybų narių elgesio atitikties Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso nuostatomis vertinimo 2.1 dalyje nurodė, kad Komisija gali nuspręsti nepradėti tyrimo, jeigu: skundžiamas asmuo nėra jos priežiūros subjektas; nuo galbūt teisės aktus pažeidžiančios veikos padarymo praėjo daugiau kaip vieni metai; skundžiamos veikos vertinimas *nėra Komisijos kompetencija*; skunde nėra nurodyta pakankamai duomenų tyrimui pradėti. Komisija, spręsdama klausimą, ar pradėti valstybės politiko elgesio tyrimą, pirmiausia privalo įvertinti gauto pranešimo turinį ir nustatyti, ar jame pateiktas Pareiškėjo prašymas Komisijai yra priskirtinas jos kompetencijai.

Bylos medžiaga patvirtina, kad 2024-04-24 MMK Atsakovui pateikė pranešimą, kuriame nurodė, jog Savivaldybės tarybos narė R. Kernagienė 2024-04-19 socialinio tinklo „Facebook“ asmeninėje paskyroje pateikė apklausą „Klausimas fb draugams apie moterį medžiotąją – laukinių žvėrių žudikę!!!“, kurioje buvo klausiama „Jūs UŽ ar PRIEŠ tokią moters laisvalaikio praleidimo formą?“, taip pat nurodė teiginį „moteris medžiotąja – žvėrelių (stirnų, kiškių, briedžių, elnių... žudikė... už ar prieš)?!!!“. Pareiškėja pranešime teigė, kad tokia Savivaldybės tarybos narės apklausa sulaukė daug įvairių komentarų ir pasisakymų, todėl MMK nori išreikšti pasipiktinimą ir priima tokį R. Kernagienės pasisakymą kaip įžeidimą, asmenų garbės ir orumo žeminimą, mano, kad tokiu savo elgesiu Tarybos narė kurstė neapykantą moterų medžiotųjų atžvilgiu. Be kita ko, MMK nurodė, kad tai yra nurodymas tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuoti asmenį (šiuo atveju moterį) lyties pagrindu, ir paprašė įvertinti Savivaldybės tarybos narės R. Kernagienės veiksmus visuomenės informavimo priemonėse pažeidžiant asmens garbę ir orumą, neapykantos skatinimą, kitaip tariant, įvertinti, ar šia apklausa nebuvo pažeistos Kodekso nuostatos.

Kaip matyti iš Komisijai pateikto MMK pranešimo turinio, Klubas į Komisiją kreipėsi dėl to, kad R. Kernagienės pasisakymą suprato kaip įžeidimą, asmenų garbės ir orumo žeminimą, kurstomą neapykantą moterų medžiotųjų atžvilgiu, kaip nurodymą tiesiogiai ar netiesiogiai

diskriminuoti asmenį lyties pagrindu, ir paprašė įvertinti Savivaldybės tarybos narės veiksmus visuomenės informavimo priemonėse.

Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys į tai, kad MMK savo pažeistai teisei apginti netinkamai taikė sąvokas „*garbė ir orumas*“, nes juridinis asmuo teisės aktų nustatyta tvarka gali ginti tik savo dalykinę reputaciją.

Komisijos įgaliojimai, vertinant valstybės politikų elgesio atitiktį Kodekso nuostatomis, detalai apibrėžti Kodekse ir Komisijos veiklos nuostatuose. Šie teisės aktai nesuteikia Komisijai įgaliojimų vykdyti garbės ir orumo (dalykinės reputacijos) gynimo, taip pat pasisakyti dėl diskriminacijos lyties pagrindu ar kontroliuoti, prižiūrėti informacijos skleidimą visuomenės informavimo priemonėse.

Kiekvienas juridinis asmuo (tiek privatus, tiek viešasis) turi teisę ginti savo dalykinę reputaciją (gerą vardą). Tokią teisę (galimybę) numato Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas (toliau – VIĮ) (15, 44 straipsniai) ir Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – CK) (2.24 straipsnis).

Komisijos dažnai gauna skundų, susijusių su garbės ir orumo pažeidimu, nors jos nėra asmens garbės ir orumo (dalykinės reputacijos) gynimo subjektai. Asmuo, manydamas, kad valstybės politiko teiginiais galbūt buvo pažeisti jo teisėti interesai, turi teisę juos ginti teisės aktų nustatyta tvarka. CK 2.24 straipsnyje nustatyta, kad asmuo turi teisę reikalauti *teismo tvarka* paneigti paskleistus duomenis, žeminančius jo garbę ir orumą ir neatitinkančius tikrovės, taip pat atlyginti tokių duomenų paskleidimu jam padarytą turtinę ir neturtinę žalą (1 punktas). Šio straipsnio taisyklės taip pat yra taikomos ginant pažeistą juridinio asmens dalykinę reputaciją (8 punktas). Komisijos gaunami tokio pobūdžio skundai, jei jie nėra susiję su Kodekso nuostatų pažeidimais, neturėtų būti nagrinėjami. Tokiais atvejais rekomenduojama informuoti pareiškėją apie atsisakymo nagrinėti jo skundą priežastis ir informuoti, į kokią instituciją ar įstaigą tuo klausimu jis galėtų kreiptis.

Pagal VIĮ 50 straipsnio nuostatas, Žurnalistų etikos inspektorius: nagrinėja suinteresuotų asmenų skundus (pareiškimus) dėl visuomenės informavimo priemonėse pažeistos jų garbės ir orumo (VIĮ 1 punktas); vertina, kaip informuojant visuomenę laikomasi šiame ir kituose visuomenės informavimą reglamentuojančiuose įstatymuose bei teisės aktuose nustatytų visuomenės informavimo principų (VIĮ 5 punktas); vadovaudamasis ekspertų grupių (ekspertų) išvadomis, nustato, ar visuomenės informavimo priemonėse paskelbta viešoji informacija skatina nesantaiką dėl amžiaus, lyties, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, negalios, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų ar religijos (VIĮ 8 punktas); atlieka viešosios informacijos stebėseną visuomenės informavimo priemonėse, išskyrus radijo ir televizijos programų stebėseną (VIĮ 11 punktas). Žurnalistų etikos inspektorius vertina socialiniuose tinkluose paskelbtą informaciją⁹. Socialiniai tinklai (pvz., „Facebook“) taip pat priskiriami prie visuomenės informavimo priemonių ir yra Žurnalistų etikos inspektoriaus apsaugos sferoje.

Taigi garbės ir orumo gynimo klausimai pagal minėtąjį teisinį reglamentavimą sprendžiami teismine tvarka (kai nukentėjęs yra fizinis asmuo). Juridinis asmuo pažeistą dalykinę reputaciją gali ginti kreipdamasis į Žurnalistų etikos inspektorius arba teisme.

Sprendimo konstatuojamojoje dalyje nurodoma, kad Regina Kernagienė pažeidė Kodekso 4 straipsnio 2 punkto – teisingumo ir 5 punkto – padarumo principus, „*diskriminuodama asmenis dėl lyties, taip kompromituodama Savivaldybės tarybą, kaip savivaldos teisę įgyvendinančią instituciją*“. Kaip matyti iš byloje pateiktų duomenų, atliekant R. Kernagienės elgesio tyrimą taip pat nebuvo kreiptasi vertinimo, išaiškinimų atitinkamais klausimais (dėl garbės ir orumo ar dalykinės reputacijos, diskriminacijos lyties pagrindu) į jokias kompetentingas institucijas.

Pabrėžtina, kad Kodekso 7 straipsnio 3 dalies 5 punktas Komisijai suteikia teisę atliekant

⁹ <https://www.zeit.lt/lt/zurnalistu-etikos-inspektorius-gali-ivertinti-informacija-esancia-socialiniuose-tinkluose/421>

tyrimą pasitelkti specialistų, jeigu jau pradėtas tyrimas dėl aplinkybių, susijusių su garbės ir orumo (dalykinės reputacijos) diskriminacija lyties pagrindu, bet to nepadarė ir pati Komisija konstatavo diskriminacijos faktą, nors tai nėra Komisijos kompetencija.

Taip pat pabrėžtina, kad pagal VII 2 straipsnio 82 punkto nuostatas „visuomenės informavimo priemonė“ yra laikraštis, žurnalas, biuletenis ar kitas leidinys, knyga, televizijos programa, radijo programa, kino ar kita garso ir vaizdo studijų produkcija, informacinės visuomenės informavimo priemonė ir *kita priemonė, kuria viešai skleidžiama informacija*. Pagal šį įstatymą visuomenės informavimo priemonei nepriskiriamas oficialus, techninis ir tarnybinis dokumentas, vertybiniai popieriai.

VTEK šiuo atveju sutinka su Atsakovo argumentais, kad R. Kernagienės paskyra yra vieša, įrašai paskyroje matomi ir kitiems asmenims. Šie faktai pagrįsti MMK pateikta R. Kernagienės socialinio tinklo „Facebook“ ekrano kopija, kurioje matoma Pareiškėjos vykdyta apklausa. Atsakovas patvirtina, kad MMK nebuvo ir nėra R. Kernagienės draugas socialiniame tinkle „Facebook“, bet matė šią apklausą, ją užfiksavo ir kreipėsi į Komisiją dėl R. Kernagienės elgesio vertinimo. VTEK duomenų, kad Savivaldybės tarybos narė R. Kernagienė savo vardu turėtų ir kitų socialinių paskyrų, nėra pateikta. Visa tai suponuoja, kad R. Kernagienė turi vienintelę „Facebook“ paskyrą, kurioje prisistato tiek kaip fizinis asmuo, tiek kaip Savivaldybės tarybos narė, o apklausoje galėjo dalyvauti ne tik R. Kernagienės socialinio tinklo „Facebook“ draugai, bet ir kiti pašaliniai, su ja socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje draugystės ryšiais nesusiję asmenys. Vadinasi, R. Kernagienės „Facebook“ paskyros draugai ir jos paskyros lankytojai, kurių, pasak Atsakovo, yra keturi tūkstančiai, jos apklausą dėl moterų medžiotojų vertinimo kaip laukinių žvėrelių žudikių suprato kaip viešą. Akivaizdu, kad Tarybos narės R. Kernagienės viešas pasisakymas (teiginiai ir apklausa), kuris matomas ne tik jos socialinės paskyros „Facebook“ draugams, bet ir kitiems socialinio tinklo naudotojams, negali būti traktuojama, kaip pasisakymas privačiame gyvenime. Todėl Atsakovas, įvertinęs, kad R. Kernagienės socialiniame tinkle „Facebook“ vykdyta apklausa yra vieša ir ją galima laikyti atlikta visuomenės informavimo priemoneje, turėjo motyvuotai atsisakyti pradėti R. Kernagienės elgesio tyrimą, nes tokio pobūdžio skundus pagal kompetenciją galėtų vertinti tik Žurnalistų etikos inspektorius, kuris atlieka viešosios informacijos stebėseną visuomenės informavimo priemonėse.

Atsižvelgdama į pirmiau minėtą teisinį reguliavimą, Komisijai teikto MMK skundo aplinkybes ir teiginius dėl galimų pažeidimų, VTEK sprendžia, kad Komisija neturėjo teisinio pagrindo pradėti tyrimą ir teikti R. Kernagienei pranešimą apie pradėtą tyrimą, formuluodama jį kaip tyrimą dėl Kodekso nuostatų pažeidimo, vėliau atlikti vertinimą dėl diskriminacijos, o Sprendime konstatuoti, kad R. Kernagienė, „*diskriminuodama asmenis dėl lyties*“, taip kompromituodama Savivaldybės tarybą, kaip savivaldos teisę įgyvendinančią instituciją, ją pripažinti pažeidus Kodekso 4 straipsnio 2 punkto – teisingumo ir 5 punkto – padorumo principus. Kaip minėta, tik Žurnalistų etikos inspektorius, padedant Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybai, prižiūri, kaip informuojant visuomenę laikomasi visuomenės informavimo principų ir žmogaus teisių apsaugos reikalavimų, nagrinėja suinteresuotų asmenų skundus dėl asmeninių neturtinių teisių pažeidimų visuomenės informavimo priemonėse ir t. t. (VII 49 straipsnio 1, 10, 13 dalys, 50 straipsnio 1 dalis).

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, VTEK turi pakankamą pagrindą abejoti, ar nagrinėjamoju atveju Komisija, vertindama teismo ir kitų specializuotų institucijų, įstaigų (Žurnalistų etikos inspektoriaus, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos) kompetencijai priskirtinus klausimus, pasisakydama dėl atitinkamų pažeidimų (nesikreipdama nuomonės (išvadų) į kompetentingas institucijas), kurių pagrindu kaip tyrimo išvada buvo konstatuoti ir Kodekso nuostatų pažeidimai, neviršijo savo (Komisijos) kompetencijos.

Pabrėžtina, kad teisės doktrina draudžia valdžios įstaigoms, viešojo administravimo subjektams (taigi ir Komisijai) veikti *ultra vires* principu, t. y. viršyti teisės aktais jiems suteiktus įgaliojimus, peržengti suteiktos diskrecijos ribas, veikti pagal kitam subjektui priskirtas išimtinės kompetencijas.

LVAT savo jurisprudencijoje ne kartą yra pabrėžęs būtinybę viešojo administravimo subjektams laikytis įstatymo viršenybės (teisėtumo) principo ir nurodęs, kad viešojo administravimo subjektų veikla turi būti vykdoma tik pagal jiems priskirtą kompetenciją, o bet kokie viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją (*ultra vires*), pripažįstami neteisėtais (žr., pavyzdžiui, LVAT 2013 m. gruodžio 23 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A756-2227/2013; 2013 m. gruodžio 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A520-2141/2013; 2014 m. rugpjūčio 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A502-1523/2014 ir kt.).

Be to, LVAT praktikoje pažymima, kad nustačius, jog viešojo administravimo subjektas, priimdamas teisės aktą, veikė *ultra vires* – be teisinio pagrindo (nesant suteiktų įgaliojimų) ir (ar) viršydamas kompetenciją, tokio priimto akto motyvų vertinti nebereikia (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2016*).

Taigi, veikimas *ultra vires* pripažįstamas esminiu procedūriniu pažeidimu ir yra tiesiogiai susijęs su teisėtumo principo pažeidimu. O tai yra pakankamas, t. y. esminis, pagrindas pripažinti Komisijos Sprendimą nepagrįstu ir neteisėtu.

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 91 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatoma, kad skundžiamas teisės aktas (ar jo dalis) turi būti panaikintas, jeigu jis yra neteisėtas dėl to, kad jį priimant buvo pažeistos pagrindinės procedūros, ypač taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą ir sprendimo pagrįstumą. Taigi, vien šiame VTEK sprendime įvardijami esminiai procedūriniai pažeidimai yra pakankamas pagrindas naikinti Sprendimą kaip neteisėtą, todėl Reginos Kernagienės skundas tenkintinas ir ginčijamas Sprendimas naikintinas.

Nustačiusi esant esminių ginčijamo Komisijos Sprendimo trūkumų, VTEK dėl visų kitų R. Kernagienės skunde nurodytų argumentų nepasisako ir jų nevertina. Tokia VTEK pozicija atitinka ir Europos Žmogaus Teisių Teismo bei LVAT praktiką, kurioje ne kartą pažymėta, jog teismo pareiga pagrįsti priimtą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliam atsakymui į kiekvieną argumentą (žr., pavyzdžiui, EŽTT 1994 m. balandžio 19 d. sprendimą byloje *Van de Hurk prieš Nyderlandus*, 1997 m. gruodžio 19 d. sprendimą byloje *Helle prieš Suomiją*; LVAT 2011 m. lapkričio 14 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A261-3555/2011 ir kt.). VTEK, nagrinėdama R. Kernagienės skundą, veikia kaip kvaziteisminė institucija, todėl priimdama sprendimą ji vadovaujasi ir minėtąja teismų praktika.

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 ir 5 punktais bei 24¹ straipsnio 13 dalies 1 punktu,

n u s p r e n d ž i a:

Asmens, dėl kurio veiktas priimtas sprendimas, Reginos Kernagienės skundą **patenkinti**: panaikinti Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijos 2024 m. gegužės 22 d. sprendimą Nr. EK-1 „Dėl Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos narės Reginos Kernagienės“.

VTEK, kaip privalomos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, priimtas sprendimas gali būti skundžiamas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka ir terminais.

Komisijos pirmininkas

Gediminas Sakalauskas

Komisijos narė

Virginija Aleksejūnė

Komisijos narys

Tomas Blinstrubis

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Vyriausioji tarnybinės etikos komisija 188736355, A. Goštauto g. 9, 01108 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL REGINOS KERNAGIENĖS SKUNDO
Dokumento registracijos data ir numeris	2024-08-09 Nr. IGN-2024/17
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Virginija Aleksejūnė, Pirmininko pavaduotojas
Sertifikatas išduotas	VIRGINIJA ALEKSEJŪNĖ LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-08-09 13:42:54 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-08-09 13:43:14 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2024-05-13 15:30:11 – 2029-05-12 23:59:59
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Tomas Blinstrubis, Narys
Sertifikatas išduotas	TOMAS BLINSTRUBIS LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-08-09 13:44:50 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-08-09 13:45:00 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2022-03-26 11:12:58 – 2027-03-25 23:59:59
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Gediminas Sakalauskas, Pirmininkas
Sertifikatas išduotas	GEDIMINAS SAKALAUSKAS LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-08-09 14:47:49 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-08-09 14:48:00 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2022-12-13 10:07:41 – 2027-12-12 23:59:59
Parašo paskirtis	Tvirtinimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Inga Urbanavičienė, Vyriausioji specialistė, Skyriams nepriklausantys darbuotojai
Sertifikatas išduotas	INGA URBANAVIČIENĖ LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-08-09 14:52:54 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-08-09 14:54:10 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2023-12-05 14:13:50 – 2028-12-03 23:59:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "DBSIS, Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, į.k.188774822 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-05-19 16:48:06 iki 2025-05-18 16:48:06
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–

DETALŪS METADUOMENYS

Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DBSIS, versija 3.5.77.2
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2024-08-09 17:19:46)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2024-08-09 17:19:46 DBSIS